

De weg van een gift

Naar een eerlijke discussie over het besteden van giften voor goede doelen

Mei 2005

Irene Mol
Stasio Komar
Stichting Pequeno
www.pequeno.nl

HOOFDSTUK 1 - INLEIDING

Dit verslag is onderdeel van een uitgebreid onderzoek naar bestedingen van donaties. In de Nederlandse discussie over transparantie van goede doelen komt verslaglegging over bestedingen nauwelijks aan de orde. Wat voor een donateur van werkelijk belang is, namelijk of zijn of haar gift effectief en doeltreffend wordt besteed, blijft steken in regels voor fondsenwervingskosten en overheadkosten van de organisaties in Nederland.

De vraag welk percentage er van elke euro overblijft voor het gestelde doel is natuurlijk niet onbelangrijk, maar ervaringen van Pequeno laten zien dat er veel meer aan de hand is. Donateurs en fondsenwervende organisaties hebben elkaar in een houdgreep. Veel gevers hebben irreële verwachtingen over de besteding van hun giften: er mag geen geld ‘aan de strijkstok blijven hangen’, iedere euro moet zo volledig mogelijk direct ten goede komen aan het goede doel en het percentage aan overheadkosten moet zo laag mogelijk zijn. Fondsenwervende organisaties voeden deze verwachtingen door zich te presenteren als instellingen die aan deze criteria voldoen. Noodgedwongen leidt dit tot selectieve berichtgeving over de besteding van giften: problemen bij gefinancierde projecten worden gemaskeerd of eenvoudigweg niet vermeld.

Met deze publicatie wil Pequeno laten zien welke weg een gift kan afleggen en welke obstakels en belangen daarbij een rol kunnen spelen. We hopen dat deze publicatie er niet toe leidt dat gulle gevers voortaan de hand op de knip houden, wél dat ze bijdraagt aan reëlere verwachtingen van donateurs. Ook hopen we een discussie los te maken bij onze collega-donororganisaties, die nu meer energie lijken te stoppen in het beschermen van hun imago dan in het goed begeleiden en controleren van hun donaties.

De discussie moet volgens ons gaan over manieren om de kwaliteit van de bestedingen en de informatie daarover (ook in wervingscampagnes) te verbeteren. Dit is in het belang van iedereen. Er is een vicieuze cirkel ontstaan waarbij de fondsenwerpers denken geselecteerde informatie naar buiten te moeten brengen, omdat het publiek dat wil. Wij zijn van mening dat het publiek meer vertrouwen krijgt in goede doelen die eerlijk zijn over de problemen die zich voordoen bij het realiseren van vaak complexe doelstellingen.

Dit verslag is een gedetailleerde weergave van gebeurtenissen en ervaringen bij een opvanghuis voor jongens in Paty do Alferes in Brazilië. Met die nauwgezette omschrijving willen we laten zien hoe complex de besteding van giften kan zijn. Toch willen we hier ook benadrukken dat de ervaringen rond dit opvanghuis niet op zichzelf staan maar exemplarisch zijn voor de complexiteit van de goede-doelensector. We hopen dus dat de lezer door de details de grote lijnen ziet.

Omstandigheden

Paty do Alferes is een kleine stad, op circa 80 kilometer van de stad Rio de Janeiro, in een gebied met veel land- en tuinbouw. Een groot deel van de bevolking werkt dan ook in de agrarische sector. De arbeids- en leefomstandigheden zijn niet goed. Velen werken lange dagen voor weinig inkomen. Vrouwen en kinderen werken vaak mee in deze sector om het gezinsinkomen te verbeteren. Veel werknemers hebben geen arbeidscontract en zijn daardoor

totaal afhankelijk van de landeigenaren. Vaak moeten ze per dag maar weer afwachten of er werk voor hen is en of er dus wat verdiend kan worden. De spanningen kunnen door deze erbarmelijke omstandigheden hoog oplopen. Er zijn veel gezinnen waar één of beide ouders vluchten in alcohol- of drugsmisbruik of verstrikt raken in criminele activiteiten. Het komt regelmatig voor dat ze daardoor een langdurige straf in de gevangenis moeten uitzitten. Dikwijls loopt de relatie tussen de ouders stuk en moet een van de twee het inkomen bij elkaar scharrelen en voor de kinderen zorgen. In het ergste geval zijn zowel de vader als de moeder niet meer in leven of spoorloos. Er zijn ook gevallen bekend waarbij ouders afstand van hun kinderen doen of waarin ze uit de ouderlijke macht zijn gezet. De kinderen blijven dan letterlijk of figuurlijk als weeskinderen achter.

In 1996 werd even buiten Paty do Alferes het opvanghuis 'Sítio São Martinho' geopend voor jongens uit arme en soms ook ouderloze gezinnen. Het belangrijkste doel van het opvanghuis was om de kinderen een goede verzorging, een goede opvoeding en warmte te geven. Met de opzet van het project werd ook geprobeerd te voorkomen dat de kinderen bij het bereiken van de 12-jarige leeftijd zouden worden overgedragen aan de staat. Daarbij zouden ze geplaatst worden in instellingen die een regime voeren dat absoluut niet gezinsvervangend is. Bovendien bevinden deze internaten zich vaak erg ver weg, waardoor de toch al verlaten kinderen ook nog uit hun enigszins vertrouwde omgeving gehaald worden.

Lokale partner

De organisatie Associação Beneficente São Martinho (hierna: São Martinho) was de eerste jaren de beheerder van het project en eindverantwoordelijke voor het pedagogische en het financiële beleid. Tot juni 1998 werd de huur van het pand betaald door de Fundação da Infância e da Adolescência do Estado de Rio de Janeiro (FIA), een overheidsorganisatie die voor een periode van 1 à 2 jaar hulp geeft aan diverse projecten. Daarna zou een andere financier moeten worden gezocht.

Tijdens een overleg in 1997 tussen de directeur van São Martinho, Roberto dos Santos, en Pequeno ontstond de gedachte het pand aan te kopen, zodat men in ieder geval in de toekomst de maandelijkse huurlast kon besparen. Door de huur uit te sparen zouden alle inkomsten gebruikt kunnen worden om het project te runnen.

Het tehuis werd verder mede beheerd door de plaatselijke niet-gouvernementele organisatie Associação de Assistência à Criança São Vicente de Paulo (ASVP), die vanaf juni 1998 de kosten voor voeding, vervoer, kleding, lonen pedagogisch team, elektra, gas, water, telefoon e.d. ging betalen en daarmee in feite het dagelijkse beheer van het tehuis overnam van São Martinho.

De relatie met Pequeno

In 1996 is Pequeno in contact gekomen met de straatkinderenorganisatie São Martinho. In 1997 en 1998 vond er een nauwe samenwerking tussen beide organisaties plaats bij het project 'Amigos'. Hierbij woonden 300 kansarme Braziliaanse kinderen het WK-voetbal in Parijs bij (juni 1998). De helft van de kinderen was afkomstig uit projecten van São Martinho. Pequeno heeft in die tijd een goed inzicht gekregen in de werkwijze van São Martinho. Er ontstond een goede relatie met veel medewerkers van São Martinho, met name met Roberto dos Santos.

Vanaf het begin van het contact tussen Pequeno en São Martinho had Pequeno een bijzondere interesse in het project in Paty do Alferes, juist omdat dit jongenshuis zich buiten de grote stad bevond. Pequeno was en is van mening dat dergelijke preventieve projecten belangrijk zijn om Braziliaanse jongeren een betere toekomst te kunnen bieden buiten de gewelddadige sfeer van de krottenwijken in steden als Rio de Janeiro.

Pequeno heeft in de jaren 1997 en 1998 meerdere malen een bezoek gebracht aan het project. Het contact met de projectleiding en de begeleiders van het kindershuis verliep prima.

HOOFDSTUK 2 - CHRONOLOGISCH PROJECTVERLOOP

Januari 1998

In januari 1998 beginnen Roberto dos Santos en Stichting Pequeno de onderhandelingen over de aankoop. Al gauw blijkt dat de Braziliaanse partners een ander huis op het oog hebben, dat meer mogelijkheden biedt voor de toekomst. Men kan er meer jongeren plaatsen en er ligt een stuk landbouwgrond om het huis dat in de toekomst voor inkomsten kan zorgen.

Bemiddelaar Roberto dos Santos doet in naam van de Associação de Assistência à Criança São Vicente de Paulo (ASVP) een aanvraag bij Pequeno voor de aankoop van het huurhuis voor R\$ 60.000 (op dat moment ca. fl.100.000), waarin het project Sítio São Martinho op dat moment is gehuisvest. Pequeno doet een toezegging voor deelname in een gedeelte van de aankoopsom, mits er andere financiers gevonden worden. Later verhoogt Pequeno deze toezegging nog eenmaal, omdat geen andere partners worden gevonden, behalve stichting Sint Martinus (St. Martinus) uit Meerlo, die fl. 25.000 bijdraagt.

Juni 1998

ASVP verhoogt de aanvraag naar R\$ 70.000, vanwege een verhoging van de vraagprijs.

Oktober 1998

Roberto dos Santos wijzigt de aanvraag. ASVP wil een ander woonhuis aankopen (Sítio de Arcozelo) met terrein en bijgebouwen ter waarde van \$ 76.000 (ca. R\$100.000). De vraagprijs is ditmaal in dollars, omdat de verkoper hierom vraagt. Roberto verzoekt Pequeno \$ 35.500 bij te dragen. Aan St. Martinus wordt hetzelfde bedrag gevraagd. De resterende \$ 5.000 kan lokaal worden opgebracht. Roberto beschrijft terloops dat het nieuwe onderkomen wat aanpassingen nodig heeft.

November 1998

St. Martinus wil zijn bijdrage van fl. 25.000,- (ca. \$ 12.500) niet verhogen. Ook Pequeno blijft bij zijn aanbod van \$ 35.500.

Maart 1999

Door een gunstige dollarkoers en een verlaging van de verkoopprijs naar R\$ 90.000 en acceptatie van lokale valuta door de verkoper zijn de toegezegde bijdragen voldoende voor de aankoop. Roberto dos Santos dringt aan op een snelle beslissing uit Nederland.

Aankoop van de Sítio:	
bijdrage Pequeno:	\$ 35.500
bijdrage St. Martinus:	\$ 12.840
Lokale bijdrage:	\$ <u>5.000</u> +
Totaal:	\$ 53.340

Pequeno heeft overleg met St. Martinus over een contract met de ontvanger. St. Martinus is niet gewend over hun donaties contracten op te stellen en vindt het moeilijk te realiseren, omdat geen van de bestuursleden de Portugese taal machtig is. Pequeno biedt aan voor St. Martinus een apart contract op te maken en dat door ASVP te laten ondertekenen.

Onverwacht geeft Roberto dos Santos aan dat de contracten op naam van Maria Leonor G. L. Gitirana moeten worden opgesteld. Maria Leonor is voorzitter van ASVP. Op 9 maart 1999 ondertekent zij de contracten.

In beide contracten staan de volgende voorwaarden:

1. Het gebouw zal exclusief worden gebruikt als woonhuis voor kinderen en adolescenten tot 18 jaar die geen ouders hebben of op een andere wijze geen stabiele familiesituatie hebben.
2. Het gebouw zal niet verkocht of verhuurd worden of op een andere manier gebruikt worden zonder overleg met de donor.
3. De donor zal binnen vier maanden na de aankoop een verslag en andere informatie (foto's) ontvangen van het nieuwe huis.
4. Alle relevante gegevens betreffende het project zullen doorgegeven worden aan de donor.
5. De donor zal een omschrijving ontvangen van de sociale situatie van de jongeren die in het huis wonen.

Nog in dezelfde maand ontvangen Pequeno en St. Martinus een onverwachte aanvraag voor de bouw van een bijgebouw (anexo) naast de bestaande sítio voor een bedrag van \$ 25.000. St. Martinus verwijst Roberto dos Santos naar stichting Holanda/Brasil uit Oisterwijk, die hiervoor op zijn naam een medefinancieringsaanvraag indient bij stichting Wilde Ganzen.

April 1999

Pequeno ontvangt kopieën van het koopcontract van Sítio de Arcozelo, dd. 25 maart 1999.

Juli 1999

Wilde Ganzen stuurt een brief aan Holanda/Brasil met de toezegging voor deelname aan het project, namelijk de bouw van de anexo. Wilde Ganzen draagt de helft bij van de bouwkosten van het bijgebouw: \$ 12.500. In een brief aan Holanda/Brasil schrijft Wilde Ganzen onder meer dat het bedrag alleen beschikbaar is als een andere donor de andere helft betaalt. Bovendien mag het geld alleen worden gebruikt voor de bouw van het bijgebouw. *“Indien de omstandigheden u dwingen tot een wijziging, kunt u dit pas doen nadat u van ons daarvoor schriftelijk toestemming hebt ontvangen.”*

September 1999

De vier Nederlandse partners ontvangen een aanvraag voor een verhoging van hun bijdrage voor de bouw van het bijgebouw ter waarde van \$ 13.000. Volgens ASVP ligt de oorzaak hiervan in de economische instabiliteit en de financiële crisis in Brazilië evenals in prijsverhogingen in de bouwsector. Na overleg tussen de Nederlandse partners wordt besloten de donatie uit te stellen tot na een bezoek van Pequeno aan het project in november 1999.

November 1999

Tijdens het bezoek van Pequeno blijkt dat het zogeheten bijgebouw een ontwerp is voor een compleet nieuw huis met een eetzaal voor 40 personen, een televisiekamer, een keuken, een wasruimte, vier toiletten, vier douches en vier slaapkamers voor 32 jongens. Dit terwijl het hoofdgebouw naar de overtuiging van de donors oorspronkelijk bedoeld was voor hoofdbewoning en het bijgebouw voor extra ruimte.

Het hoofdgebouw is bovendien ernstig verwaarloosd. Er blijkt, met steun van de Belgische Steungroep São Martinho, gebouwd te worden aan een kleine uitbreiding van het

hoofdgebouw. Hiervan was Pequeno niet op de hoogte gesteld.

Pequeno rekent het team voor dat de financiële instabiliteit en prijsverhogingen ruimschoots kunnen worden gecompenseerd, omdat de koers van de dollar behoorlijk is gestegen sinds het moment van de aanvraag. Pequeno uit zijn twijfels over de geloofwaardigheid van de begroting. Die is ruim tweeënhalf maal hoger dan de oorspronkelijke aanvraag van R\$ 60.000. Het argument van ASVP dat de salarissen in de bouwsector gestegen zijn blijkt simpelweg onwaar. Wel zijn bepaalde materiaalprijzen, die maar een deel uitmaken van het totaal, hoger geworden.

Het zorgwekkendste is dat door deze onverantwoorde werkwijze de kinderen voorlopig in een bouwvallig huis moeten wonen. Hun verhuizing zou al in december moeten plaatsvinden. Los daarvan is het onacceptabel dat deze nood situatie misbruikt wordt om de donors onder druk te zetten om snel tot een hogere donatie over te gaan.

Afgezien van deze problemen met communicatie en informatie kan Pequeno wel constateren dat de aankoop van de Sítio een goede investering is. De toekomstmogelijkheden voor de jongeren zijn goed. Ook zullen jongeren van buiten het terrein gebruik kunnen maken van de faciliteiten.

November 1999 – maart 2000

Pequeno verzoekt ASVP nieuwe bouwplannen in te dienen binnen de grenzen van \$ 25.000. Als antwoord ontvangt Pequeno een plan dat in feite neerkomt op de oude begroting, maar waarvan het dak, de betegeling en alle sanitaire voorzieningen zijn weggelaten. De donors maken ernstig bezwaar tegen deze werkwijze en stellen ook vragen over het functioneren van het gehele project op de nieuwe locatie in de toekomst.

De antwoorden over het beleid en de situatie op het terrein die ASVP geeft zijn redelijk bevredigend. Dat geldt niet voor het antwoord over de bouw van de anexo. Roberto deelt mee dat er, buiten de nieuwe begroting om, gezocht wordt naar nóg een co-financier en verzoekt de donors hem daarbij te helpen. Dit bewijst in de ogen van de donors dat de nieuwe begroting niet serieus is en ook dat ASVP niet van plan is de oorspronkelijke bouwplannen aan te passen.

Pequeno doet een nieuw voorstel, waarin de ontwerptekeningen van het bijgebouw zodanig zijn aangepast dat binnen de begroting van \$ 25.000 toch een acceptabel slaapgedeelte met sanitaire voorzieningen en een wasserij kan worden gebouwd. Daarbij wordt in aanmerking genomen dat het bestaande huis deel gaat uitmaken van de totale woonruimte van de jongens. Op basis van de nieuwe tekening verzoekt Pequeno om een aangepaste begroting van de architect cq. aannemer.

April 2000

Pequeno ontvangt een aanpassing van het budget op basis van de gewijzigde ontwerptekening. Deze aanpassing blijkt boven het toegezegde bedrag te liggen. In de tussentijd heeft St. Martinus een extra donatie van fl. 8.000 gevonden, specifiek bestemd voor dit project. De Nederlandse partners besluiten unaniem met het voorstel van ASVP akkoord te gaan. De drie donors dragen gezamenlijk \$ 12.500 bij, de helft van de oorspronkelijke begroting voor het bijgebouw. Samen met de donatie van Wilde Ganzen is daarmee \$ 25.000 beschikbaar.

Als reactie komt een bericht van Roberto, waarin hij zich afvraagt of er, dankzij de verhoogde steun van St. Martinus, nu misschien toch overgegaan kan worden tot de bouw van het bijgebouw volgens de allereerste begroting. De vier donors antwoorden dat deze veronderstelling onjuist is.

Mei 2000

Pequeno stelt na overleg met Holanda/Brasil en St. Martinus een contract op in naam van de drie partijen (Wilde Ganzen volgt een eigen procedure) voor de bouw van de anexo (bijgebouw). Als ontvanger is Roberto dos Santos genoemd, maar het contract is op 1 mei 2000 wederom ondertekend door Maria Leonor G.L. Gitirana. Ook in dit contract zijn de eerste 2 voorwaarden uit het contract van 9 maart 1999 nogmaals opgenomen.

Realisatie donatie bouw bijgebouw:

bijdrage Holanda/Brasil:	fl.9.000	
bijdrage St. Martinus:	fl.17.000	
bijdrage Pequeno:	fl.9.000	
Totale bijdrage in dollars:		\$12.500
Aanvullende donatie Wilde Ganzen:		\$12.500
Totaal ontvangen door ASVP (na omwisseling):		R\$ 49.977

mei 2000

Holanda/Brasil bevestigt aan Wilde Ganzen dat de overboeking naar Brazilië heeft plaatsgevonden. Wilde Ganzen stuurt een bevestigingsbrief naar ASVP.

Juni 2000

ASVP, in naam van Maria Leonor, stuurt een officiële ontvangstbevestiging naar Wilde Ganzen. Zij schrijft ook: *“We delen u tevens mede, dat de eerste etappe van de bouw van het huis is gestart op 19 juni 2000, zijnde de voorbereiding van het terrein en de infrastructuur, zoals fundamenteen en leidingen. De voltooiing van de bouw is, volgens het materiële en financiële bouwschema, voorzien in december 2000.”*

Augustus 2001

De Nederlandse partners ontvangen een financiële verantwoording van de tot dan toe gemaakte kosten. Plus een verzoek tot bemiddeling bij een externe donor voor onderdelen die nog ontbreken: waterleidingen, riolering, elektrische installatie, deuren, ramen en afwerking. Het tekort wordt weer toegeschreven aan de verhoging van de kosten van bouwmaterialen en lonen.

Na bestudering van het rapport komen de volgende feiten aan het licht, die Pequeno, mede in naam van de andere donors, aan ASVP voorlegt:

1. Uit het verslag blijkt dat de al gemaakte bouwkosten sowieso R\$ 19.905 hoger uitvallen. Dit bedrag is buiten medeweten van de Nederlandse donors door andere donors opgebracht. Daarnaast blijkt er een tekort te zijn van R\$ 23.318 (25% van de begroting), waarvoor ASVP nog andere donors zoekt. Dit betekent een verhoging van de begroting van totaal R\$ 43.223, meer dan 88% van de oorspronkelijke begroting.
2. Pequeno krijgt sterk de indruk deel te nemen aan een project zonder einde.
3. Geconcludeerd kan worden dat alleen al het bijgebouw meer gaat kosten dan de aankoop van het hele terrein met de gebouwen.
4. Pequeno is verbijsterd over het feit dat met de architect cq. aannemer een contract is aangegaan waaraan hij zich niet heeft gehouden, terwijl hij volledig betaald is kort na

aanvang van de bouw en ver voor de voltooiing ervan. Het bedrag dat zo overhaast aan hem is voldaan is bijna even hoog als de volledige donatie van de vier Nederlandse partners. Pequeno vraagt zich af wat dit contract met de architect cq. aannemer eigenlijk waard is en waarom ASVP hem heeft betaald.

5. Pequeno uit zijn teleurstelling over het feit dat het jarenlange intensieve overleg niet serieus genomen is. Een bemiddeling bij een nieuwe donor lijkt mede daarom onverantwoord.

September 2001

Pequeno ontvangt bericht van Roberto dat hij zich niet meer officieel kan committeren aan de onderhandelingen over het project in Paty do Alferes en verwijst naar Maria Leonor, de huidige voorzitter van ASVP.

Nog dezelfde maand stuurt Hollanda/Brasil een brief naar Wilde Ganzen waarin staat dat de verbouwing van het kindertehuis in Brazilië nog niet naar tevredenheid is afgerond en dat de co-financieringsorganisaties een aantal kritische vragen gesteld hebben aan de counterpart in Brazilië. Bijgevoegd zijn het inhoudelijke en financiële verslag van ASVP en een kopie van de brief met vragen van Pequeno.

Oktober 2001

Pequeno protesteert tegen de plotselinge terugtrekking van Roberto, uit haar bezorgdheid over de leefbaarheid van het project en de verantwoordelijkheden binnen ASVP en stelt vragen over de situatie van de bewoners.

November 2001

Uit antwoord van Maria Leonor blijkt het volgende:

1. Volgens haar is het geld van de donors wél besteed aan de afgesproken doelen. Dat dit niet klopt blijkt uit haar mededeling dat er een groot tekort is als gevolg van de koerswisselingen van de dollar en de gestegen bouwrijzen. Volgens Maria Leonor is ASVP toch alvast met de bouw begonnen, ook al was bekend dat er niet genoeg geld was voor een verantwoorde voltooiing. Ze zouden wel zien hoe ver ze kwamen tot het geld op was. Volgens haar zijn de Nederlandse partners hierover niet ingelicht, omdat ASVP ervan uitging dat de donors anders helemaal geen geld zouden overmaken. Maria Leonor geeft schoorvoetend toe dat deze houding mogelijk het gevolg is van 'een culturele reactie', waarbij men formeel niet de indruk wil wekken dat men onbezonnen te werk is gegaan. In feite geeft ze hiermee indirect toe dat, ondanks de zorgvuldigheid van de donors in de communicatie, de informatie van de zijde van ASVP bewust onzorgvuldig is geweest.
2. Maria Leonor schrijft dat de architect cq. aannemer al bij het maken van de begroting wist dat de donatie niet voldoende zou zijn om het gebouw volgens de door hem zelf gemaakte tekening te voltooien. Daarom had hij achteraf het oorspronkelijke ontwerp nog aangepast. Dit is de reden waarom ASVP nog eigen donors had moeten zoeken voor een bedrag van R\$ 19.905. En aangezien er nog steeds een tekort is, zoekt ASVP wederom nieuwe donors. Door kleine donaties zijn inmiddels verdere verbeteringen aan een gedeelte van het bijgebouw aangebracht, waardoor twee van de slaapkamers nu door 15 jongens kunnen worden bewoond.
3. Maria Leonor schrijft dat de burgemeester van Paty do Alferes bij de 'opening' van de nieuwe sítio geld heeft toegezegd voor een aantal sportaccommodaties, terwijl het merendeel van de 40 jongens nog steeds in het oude gebouw woont. Er is dus wel Braziliaans overheidsbudget voor secundaire voorzieningen, niet voor aankoop en

verbouw van voor het huis. NB: de betaling van de salarissen van de medewerkers door de FIA (een overheidsinstelling voor kinderen en adolescenten) loopt op dat moment al drie maanden achter.

4. Nu pas blijkt dat er naast de andere tekorten nog te weinig toiletten in het oude woonhuis zijn, en dat de bouw daarvan op de lange baan is geschoven.
5. Op de vraag waarom ASVP bijna de gehele gezamenlijke donatie bij het begin van de bouw volledig aan de architect cq. aannemer heeft uitbetaald, geeft Maria Leonor geen antwoord. Ook op de opmerking dat de architect cq. aannemer zich contractueel verplicht heeft het volledige bestek van de bouw uit te voeren werd niet gereageerd.
6. Maria Leonor bedankt voor onze medewerking en zegt dat ze op onze eventuele hulp verder geen aanspraak meer zal maken. Toch eindigt ze de brief met het expliciet noemen van de kosten voor het voltooiën van de resterende kamers. Ze voegt eraan toe dat ze door de reactie uit Nederland nu ‘gedwongen’ is elders hulp te zoeken.

Januari 2002

Een vertegenwoordiger van Holanda/Brasil kondigt kort van tevoren bij ASVP aan dat hij een bezoek aan het opvanghuis wil brengen. Hij ontmoet daar Maria Leonor, Mauro (verantwoordelijk voor de financiële administratie) en Iza (coördinatrice). Verder spreekt hij kort met diverse jongens die in het opvanghuis wonen, enkele van de in totaal 7 ‘educadores’, de kokkin, de wasvrouw en de advocaat.

Uit zijn verslag van 18 maart 2002 blijkt het volgende:

1. De vertegenwoordigers van ASVP erkennen dat het argument van de inflatie inderdaad geen goede reden was om het niet nakomen van de afspraken te beargumenteren. Temeer daar er door de vier partners een hoger bedrag (door het koersvoordeel) is overgemaakt en de grootste betalingen al snel na de donatie zijn gedaan. In zo’n kort tijdsbestek kunnen de beweerde grote prijsstijgingen zich onmogelijk hebben voorgedaan.
2. Als verklaring voor de betaling ineens van het hoge bedrag aan de architect cq. aannemer wordt aangevoerd dat deze een zeer dubieuze (kwalijske, frauduleuze?!) rol heeft gespeeld. Het blijkt dat de architect verdween en dat er druk/bedreigingen zijn uitgeoefend. De indruk bestaat dat de medewerkers van ASVP willen suggereren dat de architect cq. aannemer de schuld is van het feit dat het project niet klaar is voor de overeengekomen prijs.
ASVP zegt ook dat de onderhandelingspositie met de architect cq. aannemer zwak was, omdat er snel gebouwd moest worden omdat de kinderen in precare onderkomens verbleven. Hierbij moet worden aangemerkt dat ASVP zelf voor deze situatie gezorgd heeft.
Het feit dat de architect cq. aannemer niet met juridische middelen aan zijn contract is gehouden en zoveel in één keer is vooruitbetaald, wijt Maria Leonor mede aan onervarenheid en tijdsdruk. Nogmaals benadrukt ASVP haar best te doen voldoende middelen bij elkaar te krijgen om de rest van het opvanghuis volledig af te bouwen.
3. In het nieuwe gebouw zijn twee slaapruintes klaar. Ook in het oude gebouw zijn twee slaapruinten ingericht - de meeste kinderen slapen daar. De andere slaapruinten en de keuken in het oude gebouw zijn nog steeds niet volledig ingericht en er moeten nog altijd extra toiletten bijgebouwd worden.
4. Holanda/Brasil eindigt het verslag van het bezoek met: *“Samenvattend is mijn indruk dat de bijna 50.000,= R\$ inderdaad zijn besteed aan het project, maar op een inefficiënte, knullige, eigenlijk vrij onverantwoorde manier. Immers, de aanbouw c.q. verbouwing – hoewel noodzakelijk – is m.i. veel te duur uitgevallen. Momenteel zet ASVP alles op alles*

om elders (lokaal en internationaal) voldoende middelen bij elkaar te krijgen om de rest van het opvanghuis af te bouwen.”

HOOFDSTUK 3 – STANDPUNTEN PARTNERORGANISATIES

Na overleg tussen Holanda/Brasil, Pequeno en St. Martinus wordt besloten dat Pequeno van het verloop van het project tot juli 2002 een zo volledig mogelijk verslag maakt.

Holanda/Brasil zal dit verslag in naam van de drie co-partners naar Wilde Ganzen sturen.

Over de wijze waarop het verslag aan de Wilde Ganzen moet worden gepresenteerd ontstaat een lange en stevige schriftelijke discussie, die resulteert in een essentieel meningsverschil dat voortkomt uit verschillende belangen.

Standpunt St. Martinus

Een bestuurslid van St. Martinus reageert positief op het verslag, maar maakt zich wel zorgen over bepaalde voorwaarden die Wilde Ganzen aan de bijdrage heeft verbonden. Hij vraagt zich af of de co-partners verantwoordelijk gesteld kunnen worden voor het minder succesvolle verloop van het project, wat ertoe kan leiden dat de co-partners Wilde Ganzen moeten terugbetalen. Hij is voor openheid, maar wil eerst uitgezocht hebben wat de financiële en andere consequenties van de rapportage kunnen zijn, voordat deze aan Wilde Ganzen wordt aangeboden. Een ander bestuurslid van St. Martinus ziet geen probleem, want deze heeft goede ervaringen met Wilde Ganzen.

In een later stadium stuurt Pequeno St. Martinus een kopie van een brief aan ASVP over de gang van zaken rondom het project. Als antwoord hierop deelt St. Martinus mee dat Pequeno goed bezig is en dat Holanda/Brasil “de rest” met Wilde Ganzen zal afwerken, waarbij wordt benadrukt dat dat geen problemen zal opleveren. Door deze mededeling gaat Pequeno er vanuit dat er overleg is geweest tussen St. Martinus en Holanda/Brasil en dat deze laatste de verslaglegging aan Wilde Ganzen zal regelen, met een begeleidende brief waar zowel Holanda/Brasil, St. Martinus als Pequeno achter kunnen staan.

Standpunt Holanda/Brasil

Holanda/Brasil onderschrijft de inhoud van het chronologische verslag van Pequeno en is van mening dat er open naar Wilde Ganzen moet worden gerapporteerd. Holanda/Brasil legt uit dat Wilde Ganzen de voorwaarde stelt dat het geld besteed wordt aan het doel waarvoor het bestemd is en dat er nergens staat dat de Wilde Ganzen een bedrag terug zal vorderen als een project niet aan de verwachtingen voldoet. Holanda/Brasil vindt dat onze bijdragen in ieder geval besteed zijn aan het doel waarvoor ze bestemd waren. Er zijn tenminste geen indicaties dat dat niet het geval is. Holanda/Brasil stelt dan ook voor een begeleidende brief aan Wilde Ganzen bij het verslag te voegen, waarin diplomatiek wordt aangegeven dat de samenwerking met de counterpart in Brazilië niet naar volledige tevredenheid is verlopen, dat de subsidie is besteed aan een duurder uitgevallen verbouwing c.q. aanbouw, maar dat de investeringen in ieder geval niet voor niets zijn geweest.

Als vervolg hierop maakt Pequeno een analyse over de werkwijze van de Wilde Ganzen.

Conclusie: Wilde Ganzen is niet erg bij het Braziliaanse project betrokken. Voor Holanda/Brasil is deze conclusie reden Wilde Ganzen te verdedigen. Volgens Holanda/Brasil is een van de redenen dat de resultaten van het project tegenvallen de weerbarstige realiteit in Brazilië. Bovendien brengt ondersteuning van ontwikkelingsinitiatieven nu eenmaal risico's met zich. Holanda/Brasil is het ook niet eens met de suggestie van Pequeno dat er bij de ‘afronding’ van het project te veel haast is gemaakt. Integendeel, Holanda/Brasil wil bij

projecten juist een vinger aan de pols houden. Maar de bestuurs- en commissieleden van Holanda/Brasil hebben naast het stichtingswerk hun gewone dagelijkse werkzaamheden en (fulltime) banen, waarbij ook andere projecten en aanvragen hun aandacht verdienen. Deze opzet garandeert volgens Holanda/Brasil dat 100% van de donaties in Brazilië terecht komt, zonder overhead- of administratiekosten in rekening te brengen.

Omdat Holanda/Brasil laagdrempelig is en in principe met kleine subsidies werkt, met name t.b.v. kleinschalige projecten en initiatieven die (nog) niet in aanmerking komen voor subsidies door grote financiers, houden zij hun donateurs voor dat dit soort (pilot-) initiatieven niet altijd (meteen) de gewenste resultaten hebben. Voor Holanda/Brasil ligt de primaire verantwoordelijkheid voor de projectuitvoering en prioriteitsstelling in Brazilië, bij de doelgroep en projectleiding zelf, waardoor leer- en ervaringsprocessen worden bevorderd. Uiteraard speelt vertrouwen bij de projectorganisatie in Brazilië en de referenties van door Holanda/Brasil ingeschakelde contactpersonen en/of betrokken collega-organisaties een belangrijke rol bij het verstrekken van subsidies en de eventuele continuering daarvan.

Standpunt Pequeno

Pequeno reageert positief op het verzoek van St. Martinus om eerst de werkwijze van Wilde Ganzen uit te zoeken en daarna pas het verslag te sturen, maar benadrukt dat het resultaat van dit onderzoek op geen enkele manier invloed mag hebben op het al dan niet sturen van het verslag.

Volgens Pequeno is er geen bewijs dat het totale bedrag werkelijk aan de bouw is besteed. Daarom vindt Pequeno dat een begeleidende brief aan Wilde Ganzen de inhoud van het verslag niet mag tegenspreken door er een positievere draai aan te geven. Bovendien is het voor Pequeno onmogelijk het project af te sluiten, omdat de aanbouw niet klaar is. Pequeno wil ook in contact blijven met ASVP om op de hoogte te blijven van de woon-, opleidings- en recreatieve situatie van de jongeren. Pequeno vindt het belangrijk met de coördinatoren van het project in discussie te gaan over wat er mis is gegaan, om een dergelijke gang van zaken in de toekomst te voorkomen. Pequeno wil open kaart spelen naar Wilde Ganzen over het project en vindt dat er overleg met Wilde Ganzen moet plaatsvinden over de ervaringen met een dergelijk complex project.

Op het concept van een begeleidende brief, opgesteld door Holanda/Brasil, stelt Pequeno enige aanpassingen voor. De strekking van de brief van Holanda/Brasil was, dat het project, ondanks enige schoonheidsfoutjes, toch goed kon worden afgesloten. Pequeno benadrukt de onjuistheden en het tendentieuze van deze informatie en stelt voor deze verdraaiing van de werkelijkheid ongedaan te maken.

Pequeno vindt de uitspraken van Holanda/Brasil over de weerbarstige realiteit van Brazilië en de risico's die de ondersteuning van ontwikkelingsinitiatieven nu eenmaal met zich meebrengt geen reden een dergelijk project (dat nog niet eens is voltooid) haastig af te sluiten. Daarmee is volgens Pequeno niemand gebaat. Bovendien is te verwachten dat de Braziliaanse projectpartners ontdekken dat zij hun verantwoordelijkheden kunnen ontlopen door de scoringsdrift van de Nederlandse partners. Natuurlijk acht Pequeno het belangrijk de culturele verschillen te begrijpen. Als namelijk in de verslaggeving deze aspecten van een project niet belicht worden, is het de vraag of er een werkelijke uitwisseling plaatsvindt en of er begrip ontstaat vanuit het publiek voor dergelijke verschillen die tot conflicten leiden. Pequeno ziet de mislukking dan ook niet alleen als een materieel probleem.

Pequeno vindt de inzet van ASVP om alles op alles te zetten om elders voldoende middelen bij elkaar te krijgen om de rest van het opvanghuis volledig af te bouwen een vorm van *double-funding*. De vraag is namelijk of ASVP mogelijke nieuwe donors zal vertellen dat zij die middelen eigenlijk al had ontvangen. Mogelijk is dat vóór onze samenwerking ook al

gebeurd. Hoe weten wij of het geld werkelijk is besteed aan de bouw als de projectleiding verklaart dat de aannemer vóór de voltooiing van de opdracht alles betaald heeft gekregen en daarna verdwenen is?

Pequeno heeft begrip voor de positie van Holanda/Brasil, St. Martinus en Wilde Ganzen als fondsenwervers. Juist daarom heeft zij de verantwoordelijkheid een kritische houding aan te nemen, zonder ervan uit te gaan dat dergelijke mislukkingen tot fondsenderving leiden. Daarbij vindt Pequeno het belangrijk om de gevers in te lichten over het projectverloop, inclusief de obstakels en dilemma's die charitatieve instellingen tegenkomen. De gever kan hierdoor meer betrokken worden bij zijn donatie. De donateur zou de organisatie die negatieve ervaringen naar buiten brengt niet moeten afstraffen door niet meer te geven. Dan wordt die cyclus nooit doorbroken. Pequeno vindt dat het op de eerste plaats gaat om de vraag of en hoe je iets kan bijdragen aan een verbetering van leefomstandigheden van grote bevolkingsgroepen. Het goede gevoel dat de gever eraan wil overhouden komt op de tweede plaats.

Standpunt Wilde Ganzen

Wilde Ganzen krijgt in september 2001 een brief van Holanda/Brasil waarin wordt uitgelegd dat er kritische vragen aan ASVP zijn gesteld en dat zij eerst op antwoord wacht voordat zij verslag uitbrengt aan Wilde Ganzen. Nadat Wilde Ganzen bijna een jaar niets van Holanda/Brasil hoort, stuurt zij een kopie van de brief van Holanda/Brasil terug met de volgende aantekening: *“...is er nog voortgang te verwachten of moeten we dit dossier maar sluiten?...”*

Pequeno hoort lang niets van Holanda/Brasil en St. Martinus en gaat ervan uit dat Wilde Ganzen het chronologische verslag al lang heeft ontvangen. Pequeno belt op 7 januari 2003 met Wilde Ganzen en tijdens dat gesprek blijkt dat Wilde Ganzen geen verslag heeft ontvangen. De woordvoester van Wilde Ganzen verontschuldigt zich door erop dat wijzen dat ze het zo druk heeft en al veel eerder contact had moeten opnemen met Holanda/Brasil om een rapportage te vragen. Pequeno legt uit dat dat niet de reden is voor het telefoontje, maar dat er problemen met de uitvoering van het project in Brazilië zijn geweest: het werk van de architect cq. aannemer is niet volgens afspraak afgemaakt, terwijl de lokale partner het bedrag van de begroting wel aan hem heeft uitbetaald. Daarbij kaart Pequeno voorzichtig aan dat ze de indruk heeft dat Holanda/Brasil en St. Martinus enige schroom hebben dit aan Wilde Ganzen mee te delen. (Pequeno wil daarmee een gesprek op gang brengen, waarbij begrip voor de verschillende partijen - met elk een eigen belang - aan de orde komt). Pequeno vraagt tevens waar, volgens Wilde Ganzen, de verantwoordelijkheid van elke partij ligt indien er problemen ontstaan met de besteding. Daarop komt het stellige antwoord dat dat altijd de partner in het land van bestemming is. Het gesprek wordt beëindigd met de verzekering dat Wilde Ganzen navraag zal doen bij Holanda/Brasil over de verslaglegging van het project.

Na dit telefoongesprek stuurt Wilde Ganzen een e-mail aan Holanda/Brasil om deze van het telefoongesprek op de hoogte te stellen. De woordvoester schrijft: *“Ik schrijf u dit mailtje omdat ik iemand aan de telefoon heb gehad (ik weet niet de naam van de dame in kwestie, maar ze was van een van de fondsen die aan het project Paty do Alfêres heeft bijgedragen), die mij vertelde dat het met het project helemaal niet goed zit. Er is geld weg en de vraag wie dat gestolen heeft kan maar niet worden beantwoord. Ze hoopte op mijn interventie.(...) Ik verzoek u ons nu zo spoedig mogelijk te willen inlichten over de juiste stand van zaken, want ik vond het een naar verhaal. Volgende week ben ik met vakantie, maar de week daarna zal ik*

de zaak aankaarten in ons projectenoverleg om te bezien of wij nog stappen kunnen ondernemen. Het zou prettig zijn als ook uw visie op het gebeurde dan hier bekend was.”

HOOFDSTUK 4 – ONAANGEKONDIGD BEZOEK AAN OPVANGHUIS

Tijdens de discussie over de rapportage heeft Pequeno het initiatief genomen opnieuw contact op te nemen met Maria Leonor van ASVP. Pequeno vraagt of zij al andere financiers heeft om het bijgebouw af te ronden. Tevens informeert Pequeno hoeveel jongens op dat moment in het huis wonen, hoe het gaat met de moestuin en of er een educatief programma voor de jongens is opgezet om hen in de praktijk te betrekken bij de agrarische werkzaamheden op het eigen terrein. Verder wil Pequeno graag meer informatie over het algemene verloop van het project.

Hierop komt geen antwoord. Een kopie van deze brief stuurt Pequeno aan Holanda/Brasil en St. Martinus. In januari en in april 2003 stuurt Pequeno een herhaling van de brief aan ASVP met het dringende verzoek om een antwoord. Zonder resultaat.

Januari 2003

In januari 2003 stuurt Holanda/Brasil het chronologische verslag van Pequeno naar Wilde Ganzen met een begeleidende brief waarin wordt uiteengezet dat Pequeno, in tegenstelling tot Holanda/Brasil en St. Martinus, de indruk heeft dat de verstrekte subsidie maar gedeeltelijk is besteed aan het doel.

Holanda/Brasil schrijft dat Pequeno de projectleiding in Brazilië zo spoedig mogelijk wil vragen de Nederlandse donors op te hoogte te brengen van de stand van zaken.

Holanda/Brasil onderstreept dit initiatief te ondersteunen. Ook zegt Holanda/Brasil het project - zonder nieuwe informatie - als afgesloten te beschouwen, maar dat een bezoek aan het project in de lijn der verwachting ligt.

St. Martinus schrijft kort daarop aan Pequeno dat het project ook wat hen betreft afgesloten is.

April 2003

De directeur van de Wilde Ganzen reageert op de brief van Holanda/Brasil met de mededeling dat hij na het lezen van alle rapporten tot de volgende conclusie komt: *“...op zijn slechtst zijn we voor de gek gehouden, op zijn best is door de Brazilianen buitengewoon amateuristisch geopereerd. Voor onszelf hebben we geconcludeerd dat wij indertijd een besluit hebben genomen op grond van veel te weinig informatie. Er was op dat moment al een voorgeschiedenis van wijzigingen in de aanvraag en hogere begrotingen vanuit Brazilië en telkens hogere toezeggingen vanuit de drie deelnemende Nederlandse stichtingen. Als wij dat hadden geweten zouden wij de aanvraag zeker veel kritischer hebben bekeken. Al lezende in uw historisch overzicht zie je immers de problemen aankomen. Maar misschien is dat gebaseerd op de kennis die wij nu hebben. Wat er ginds ook gebeurd is, het heeft geen zin om geld terug te vragen, daarvoor zijn de aanwijzingen voor malversaties te gering. Wij sluiten dan ook dit dossier, met spijt dat we in dit project toch een belangrijk bedrag geïnvesteerd hebben. De Associação de Assistência à Criança São Vicente de Paulo uit Paty do Alferes is bij ons op de zwarte lijst geplaatst, hetgeen betekent dat zij in ieder geval niet meer voor steun in aanmerking kunnen komen...”*

Op deze brief heeft Pequeno geen reactie van Holanda/Brasil noch van St. Martinus ontvangen.

April 2003

Al in 2001 verzocht Roberto dos Santos (toen nog verbonden aan ASVP) of Pequeno wilde bemiddelen bij een Amerikaanse donor (de Noel Group) om het toenmalige tekort (25% van de bouwkosten) aan te vullen. Pequeno vond het in dat stadium van het project niet verantwoord om op dit verzoek in te gaan.

Aangezien Pequeno twee jaar later steeds meer twijfelt aan de gang van zaken, benadert ze april 2003 alsnog de Noel Group. De cruciale vraag is of deze organisatie het project in Paty do Alferes heeft gesteund en voor welk onderdeel. Daarop komt een kort antwoord van John Noel, die vraagt of Pequeno meer informatie kan geven over de relatie van Pequeno met het opvanghuis. Ook schrijft hij het project nog steeds te steunen en daarom erg geïnteresseerd te zijn in de mening van Pequeno.

Pequeno stuurt een kort overzicht van de geschiedenis van het project, waarin vooral de zorg naar voren wordt gebracht over de kans dat er meer donors aan het project deel hebben genomen dan de partners afzonderlijk zich realiseren. Hierop ontvangt Pequeno maandenlang geen antwoord. Uiteindelijk schrijft John Noel dat hij van de relatie tussen Pequeno en ASVP niet alles begrijpt. Hij stuurt dit berichtje aan twee interne betrokkenen door en meldt dat één van deze twee personen contact zal opnemen met Pequeno. Maanden later doet Pequeno een poging informatie uit te wisselen om de transparantie tussen donors onderling te bevorderen. Op dit schrijven is nooit antwoord gekomen.

Juni 2003

Pequeno brengt een onaangekondigd bezoek aan het kinderkuis in Paty do Alferes en treft daar de volgende situatie aan:

De ‘nieuwe’ aanbouw:

1. De nieuwe aanbouw blijkt niet voltooid te zijn. Bovendien is het gebouw niet volgens de bouwtekening (goedgekeurd door de Nederlandse donors) van april 2000 gebouwd. De vertegenwoordiger van Holanda/Brasil heeft in zijn rapportage van 2002 hierover geen melding gemaakt.
2. In de aanbouw zijn slechts twee slaapzaaltjes voltooid waar 24 oudere jongens slapen. De ene slaapzaal heeft 6 stapelbedden en de andere heeft 5 stapelbedden en 2 losse eenpersoonsbedden. Er is een bijna lege ‘kamer’ met wat gammele kasten (lockers) waar de jongens hun spullen kunnen opbergen. Verder is er een ruimte voor studie, maar die is tijdens het bezoek op slot.
3. Achterin de gang zijn twee afgesloten en onvoltooide ruimtes. Het gedeelte van de gang waar deze kamers aan grenzen is ook niet klaar.
4. Het ernstigste: de aanbouw heeft, tegen de afspraken in, geen water, geen afvoer, geen toiletten en geen douche.
5. Er zijn slechte materialen gebruikt die nu al tekenen van verval tonen.

Het ‘oude’ gebouw

1. Het bestaande gebouw ziet er, met uitzondering van de later aangebouwde eetzaal en recreatieruimte, tamelijk verwaarloosd uit.
2. Verder is er een oude keuken, een afgesloten toiletruimte met één toilet die tevens gebruikt wordt als opslagruimte en een slaapruijnte voor de 8 kleinere jongens.
3. Er is één sanitaire ruimte, waar alle 32 jongens gebruik van moeten maken. In deze ruimte bevinden zich drie toiletten en twee douches, die met elkaar in open verbinding staan. De ruimte is bij ons bezoek vervuild, vochtig, de stank van de toiletten is in de douches en de voorruimte indringend en de afwerking van de ruimte is onvolledig.

De algemene situatie:

1. Enkele adolescenten die in het opvanghuis wonen klagen dat zij niet worden begeleid naar een toekomst in de gemeente of de regio, zoals met Pequeno is besproken. Dat betekent volgens hen dat zij bij het bereiken van de volwassenheid aan hun lot worden overgelaten en waarschijnlijk zonder te weten wat hun toekomst is, naar de grote stad moeten vertrekken.
2. De coördinatrice, Iza Maranhão Martins, is van maandag tot vrijdag op het project aanwezig. In het weekend is zij thuis. De kokkin, de boer (die verantwoordelijk is voor de moestuin en de dieren) en de zoon van de boer (die qua leeftijd niet veel scheelt met de oudere bewoners) zijn de zogenaamde begeleiders in de weekenden.
3. Bij ons bezoek treffen we midden op de dag een groot aantal adolescenten slapend op bed aan. Hun verblijfruimtes in het bijgebouw zien er sober en desolaat uit. Er hangt een bedompte sfeer. Behalve de oude stapelbedden staat er niets in de ruimte. De muren en de vloeren zijn kaal en doen eerder denken aan een groepsgevangenis dan aan slaapzaaltjes. Deze sfeer is in groot contrast met de situatie die Pequeno tijdens meerdere bezoeken in het verleden (vóór de verhuizing van het project) aantrof.
4. We bekijken samen met de zoon van de boer en enkele jongens het gehele terrein. De stallen staan er nog hetzelfde bij als eind 1999. Een gebouwtje, dat toen verbouwd werd om er een aantal oudere jongeren in te laten wonen als een overgangsfase naar zelfstandigheid, staat nu leeg. Een gebouw aan de andere kant van het terrein, waar drie jaar geleden het buurtproject Curumim onder leiding van ASVP, was gevestigd, wordt nu bewoond door de boer met zijn gezin. Een gebouw tegenover het huis van de boer wordt gebruikt als wasserij en daarachter woont een oudere man die de boer met zijn werk helpt.
5. Er is wel enigszins geïnvesteerd in het onderhoud en de opbrengst van het terrein. Het agrarische gedeelte van het project is intensief in gebruik. De moestuin en de koeien, varkens en kippen zien er redelijk uit. De opbrengst komt voor een groot deel ten goede aan de maaltijden van de jongens. We hebben echter niet de indruk dat het educatieve gedeelte van de landbouw een noemenswaardige plaats in het leven van de jongens inneemt. De jongens kunnen volgens de boer niet verplicht worden om te helpen - in Brazilië is men als de dood dat zo'n activiteit als kinderarbeid wordt beschouwd. Jammer genoeg blijkt de leiding niet in staat om de jongens op alternatieve manieren te interesseren voor de natuur en hen te stimuleren mee te helpen aan de productie van hun eigen voedsel.
6. Ten slotte merkt Pequeno op dat uit gesprekken met enkele jongens en begeleiders naar voren komt dat Roberto dos Santos al enige jaren op geen enkele manier contact met het project, en dus ook niet met de jongens persoonlijk, heeft onderhouden. Men is hierover teleurgesteld en begrijpt niets van deze plotselinge breuk. Blijkbaar heeft Roberto geen verklaring gegeven voor zijn plotselinge afwezigheid. Hij heeft dus niet alleen de zakelijke kant van het project overgedragen aan Maria Leonor, maar ook de emotionele binding verbroken. Maria Leonor schijnt het project wel af en toe te bezoeken.

Augustus 2003

Pequeno stuurt bovenstaande rapportage aan Holanda/Brasil, Wilde Ganzen en St. Martinus. In een begeleidende brief geeft Pequeno aan geen mogelijkheid te zien om de problemen in het project op te lossen, aangezien zij geen vertrouwen meer heeft in de Braziliaanse partnerorganisatie ASVP. Pequeno vraagt Wilde Ganzen of ASVP op de hoogte is gesteld van de beslissing van Wilde Ganzen om deze organisatie op de zwarte lijst te plaatsen en of deze zwarte lijst in Nederland en Brazilië openbaar is. Aangezien Pequeno weet dat St. Martinus

via een ander project nog contact heeft met Roberto dos Santos, vraagt Pequeno specifiek aan hen of zij iets meer weten over de relatie van Roberto met de jongens van Sítio de Arcozelo.

Reacties op Pequeno's rapportage

Pequeno's rapportage roept veel reacties op. Hierbij wordt steeds duidelijker dat het voor de partnerorganisaties van het grootste belang is het verhaal naar buiten toe af te dekken met een positief eindoordeel. Wat Pequeno vooral verbijstert, is de volharding in het administratief afsluiten van het project terwijl het niet afgerond is. De donors geven blijkbaar geen prioriteit aan het, met name voor de doelgroep, bevredigend afronden van een project.

Reactie van St. Martinus

St. Martinus schrijft in een voorlopige reactie *"...dat wij het betreuenswaardig vinden dat de mensen in Rio met wie je zaken doet er of niet meer zijn of niet op normale wijze communiceren met steunverleners. Wij zien van hieruit geen mogelijkheden om daar een andere wending aan te kunnen geven. Dat is een vervelende conclusie. We hebben samen opgetrokken met de Wilde Ganzen met de beste bedoelingen. Er is daar geïnvesteerd, dat staat vast. Maar er is niet voltooid wat voltooid had moeten worden..."* Verder deelt St. Martinus over Roberto mee: *"...Wij weten niet welke relatie Roberto nog heeft of niet heeft met het project in Paty en de jongens uit de Sítio. Wij zullen dat navragen..."*

Een week later schrijft St. Martinus aan Pequeno dat ze een Nederlands sprekende contactpersoon in Rio de Janeiro, Jan Daniëls, gevraagd heeft hoe het nu precies met Roberto zit. Jan geeft daarop een bekend antwoord, namelijk dat Roberto twee jaar eerder aangekondigd heeft niet meer bij Paty betrokken te blijven en dat hij de verantwoordelijkheid heeft overgedragen aan zijn schoonzus Maria Leonor. Verder schrijft St. Martinus Maria Leonor destijds te hebben leren kennen als een vrouw met goede inzichten.

September 2003

In een brief van St. Martinus aan Pequeno staat: *"Aansluitend op ons eerder antwoord van 10 augustus laten wij weten dat wij afstand nemen van jullie vraag of wij iets weten over de relatie van Roberto dos Santos met de jongens uit de Sítio in Paty do Alfêres."* Daarnaast kondigt St. Martinus aan dat hun erevoorzitter pater Carmelo Cox en de Belgische ontwikkelingswerker Jan Daniëls inmiddels het project hebben bezocht en dat hun rapportage *"een genuanceerder beeld (geeft) van de huidige situatie en (ons) versterkt in de gedachte dat er met ons geld niet is geknoeid – er is amateuristisch gewerkt en niet goed gecommuniceerd – maar wel degelijk is gebouwd. Bovendien maakt het project en haar leiding op dit moment een goede indruk."*

Oude bekenden

Pater Cox is een bejaarde Nederlandse pater van de orde der Karmelieten die jarenlang uitgezonden is geweest naar Brazilië en met o.a. Roberto dos Santos aan de wieg heeft gestaan van de straatkinderenorganisatie Associação Beneficente São Martinho. Vrienden van Pater Cox hebben in Nederland een steungroep opgericht, de stichting Sint Martinus. De voornaamste doelstelling van St. Martinus is nog altijd het ondersteunen van São Martinho. Roberto dos Santos is lange tijd mededirecteur geweest van São Martinho en is daar, samen met een team initiatiefnemers uit de beginfase, om redenen, die nooit helemaal helder zijn geworden, ontslagen in 2000 door de orde der Karmelieten (waarvan São Martinho deel uitmaakte). Jan Daniëls is een Belgische ontwikkelingswerker, uitgezonden door een Belgische medefinancieringsorganisatie. Deze uitzending is mede mogelijk gemaakt door

een bijdrage van St. Martinus. Jan Daniëls heeft o.a. als taak de relaties met donoren uit Nederland en België te onderhouden. Hij heeft in eerste instantie een aantal jaren gewerkt voor São Martinho en anno 2004 werkt hij onder andere voor AMAR, een mede door Roberto opgerichte straatkinderenorganisatie in Rio de Janeiro. Pequeno heeft van 1997 tot en met 2001 steun verleend aan São Martinho. Daarbij heeft Pequeno altijd een zeer goede verantwoording van São Martinho ontvangen. Bovendien heeft Pequeno binnen het kader van São Martinho nauw samengewerkt met Roberto en Jan. Deze samenwerking was voor Pequeno een positieve ervaring. Op die manier is Pequeno ook in contact gekomen met het woonhuis in Paty en heeft op basis van de relatie met Roberto bijgedragen in de aankoop van het nieuwe pand. Pequeno heeft zich daarbij nooit verdiept in de officiële rol die Roberto in de ASVP bekleedde.

Tijdens de crisis rondom het ontslag van Roberto als directeur van São Martinho is er veelvuldig overleg geweest tussen St. Martinus, Roberto, Jan Daniëls en Pequeno. Pequeno heeft zelfs het initiatief genomen om samen met St. Martinus en Holanda/Brasil aan de Karmelieten een protestbrief te sturen tegen het ontslag. Uit de reactie van de Karmelieten hierop blijkt de band van Roberto met het project in Paty mede-oorzaak te zijn van de problemen. Later blijkt dat Roberto enige informatie voor Pequeno heeft achtergehouden die essentieel was voor een objectieve beoordeling van het conflict.

Doordat Roberto in ieder geval aan Pequeno niet voldoende helderheid heeft verschaft over de *ins* en *outs* van het conflict met de Karmelieten en hij Pequeno ernstige verwijten maakte toen deze hem daarover ter verantwoording riep, is de relatie tussen Roberto en Pequeno enigszins bekoeld. Pequeno heeft, ook om algemene redenen van project-policy, besloten vanaf 2002 geen steun meer te verlenen aan São Martinho, noch aan AMAR. Wel ontvangt AMAR financiële steun van St. Martinus.

Oktober 2003

St. Martinus zendt het verslag van pater Cox en Daniëls aan Wilde Ganzen, Pequeno en Holanda/Brasil. Hieruit blijkt dat pater Cox en Daniëls het evaluatiebezoek van tevoren hebben aangekondigd. Het is een verslag waarin veel zorg is besteed aan historische, technische en institutionele gegevens. Dit kan verhelderend werken maar in deze situatie vertroebelt het de feiten: de staat waarin het oude huis en de nieuwe aanbouw zich bevinden. Het grootste deel van het verslag is een omschrijving van doelstellingen, het opsommen van alle medewerkers en de geplande activiteiten van de jongens. Daarna wordt enige uitleg gegeven over de situatie van de gebouwen. Hierin wordt benadrukt dat de financiële nood (waarvoor wederom de door ons uitgebreid weerlegde hoge inflatie van de bouwprijzen als argument wordt aangevoerd) de reden is dat de aanbouw niet is voltooid.

Verder wordt aangegeven dat de slaapruidtes en de douche cq. toiletruimte tijdens het bezoek opgeruimd, schoon en fris zijn. Dit geeft een totaal ander beeld dan bij het bezoek van Pequeno, zodat het vermoeden rijst dat dit vooraf aangekondigde projectbezoek voor de beheerders van het project een aanleiding is geweest de ruimtes een grondige schoonmaakbeurt te geven en verfraaiingen aan te brengen die er bij het bezoek van Pequeno niet waren.

Wel wordt in het verslag aangegeven dat de sanitaire ruimte klein is voor 29 bewoners en dat de slaapgelegenheden in het oude pand niet ideaal is voor de 6 jongste kinderen.

Ten slotte komen pater Cox en Daniëls tot hun conclusie die begint met de volgende zin “*We hadden in het algemeen als bezoekers van buitenaf een goede indruk over het project.*” Het sociale, pedagogische en educatieve onderdeel van het project wordt als positief geëvalueerd. Volgens de rapporteurs worden de gebouwen, gezien de financiële problemen (waarvan de vermindering van overheidssubsidies als voornaamste oorzaak wordt gegeven) in een

redelijke staat bevonden, zeker in vergelijking met de miserabele lemen sloppen waar de voormalige families van deze kinderen woonden voor ze aan hun lot werden overgelaten. Er wordt benadrukt dat een nieuwe financiering de problemen zou kunnen oplossen. Verder schrijven pater Cox en Daniëls dat de Braziliaanse verantwoordelijken vaak té ontspannen communiceren. Zij stellen dan ook aan de Nederlandse partners voor om contact op te nemen met de huidige voorzitter en de directieraad van ASVP. Dat de herhaalde pogingen van Pequeno om te communiceren met ASVP niets hebben opgeleverd, is de rapporteurs blijkbaar niet bekend. Opnieuw wordt uitgelegd hoe Roberto indertijd zijn taak heeft overgedragen en dat hij en de nieuwe staf eensgezind van mening zijn dat de Nederlandse partners met de huidige verantwoordelijken moeten communiceren.

Reactie van Holanda/Brasil

September 2003

Holanda/Brasil reageert als volgt op deze rapportage: *“Holanda/Brasil kan zich prima in de voorlopige reactie van 10 augustus van St. Martinus vinden. Verder vindt Holanda/Brasil het erg jammer (dan wel storend) dat diegenen die het project destijds bij hen onder de aandacht brachten (Roberto dos Santos en Jan Daniëls) geen vinger aan de pols houden (hebben gehouden) bij de uitvoering van het project.”*

Na deze brief heeft Holanda/Brasil, buiten de gebruikelijke jaarverslagen en nieuwsbrieven, geen enkel bericht meer over het project in Paty aan Pequeno gezonden.

Reactie van Pequeno

September 2003

Pequeno had in eerste instantie geen antwoord van Wilde Ganzen op haar brief ontvangen en neemt daarom opnieuw schriftelijk contact met hen op. Hierbij herhaalt Pequeno de vragen over de zwarte lijst van Wilde Ganzen. Daarnaast vraagt Pequeno een reactie op de *second opinion* die St. Martinus heeft laten uitvoeren. Pequeno vindt dat zo'n initiatief op zichzelf een goede zaak is, maar de inhoud van dit 'heronderzoek' staat in schril contrast met de bevindingen van Pequeno. Bovendien heeft Pequeno al meerdere brieven met vragen aan de Braziliaanse partner verstuurd, zonder antwoord te ontvangen.

Pequeno vindt dat Holanda/Brasil Jan Daniëls niet verantwoordelijk kan stellen voor de gerezen problemen: Jan Daniëls is nooit verantwoordelijk geweest voor het project. Hij heeft uitsluitend een bemiddelende rol gespeeld in het doorgeven van informatie over en weer, het maken van vertalingen en het begeleiden van gasten. Volgens Pequeno is het een poging de eigen positie veilig te stellen door anderen verantwoordelijk te maken. Pequeno vraagt zich af of Jan Daniëls van deze beschuldiging op de hoogte is gesteld.

Reactie van Wilde Ganzen

Februari 2004

In een antwoord van Wilde Ganzen aan Pequeno, met een afschrift aan St. Martinus en Holanda/Brasil, verontschuldigt de adjunct-directeur zich voor het late antwoord. Hij legt uit dat dit komt doordat dit project voor hen als afgesloten wordt beschouwd. Verder schrijft hij: *“Weliswaar is de uitvoering van het project in Brazilië niet (geheel) zo verlopen als wij allen gehoopt hadden en kunnen we dit dus niet tot de meest geslaagde projecten rekenen die we ooit gesteund hebben, maar uit de ontvangen rapportage – laatstelijk weer van de stichting Sint Martinus – blijkt dat er desondanks het nodige tot stand is gebracht. En ook dat de Brazilianen, mede dankzij onze bijdragen, nu in staat zijn het project verder te ontwikkelen. We zien dan ook geen redenen om het projectdossier te heropenen.”*

Over de zwarte lijst schrijft de adjunct-directeur: *“De ‘zwarte lijst’ is een intern document van Wilde Ganzen. Op deze lijst worden alle gegevens genoteerd van projecten waarover wij niet voor de volle 100% tevreden waren. Kort wordt aangegeven wat de reden van vermelding op de lijst is. Bij een volgende aanvraag kunnen wij juist daar dan extra aandacht aan geven. De lijst is niet openbaar. Projecthouders kunnen worden geïnformeerd over hun plaatsing op de zwarte lijst, bijvoorbeeld als zij in gebreke zijn gebleven wat de indiening van tijdige en volledige rapportage betreft. Indien de plaatsing op de lijst vooral attentiewaarde heeft voor de Projectafdelingen, zoals in dit geval, gebeurt dit niet.”*

Ten slotte deelt de adjunct-directeur mee *“Dat de Stichting Pequeno, de Stichting Sint Martinus en de Stichting Holanda/Brasil het onderling kennelijk niet eens kunnen worden over de beoordeling van dit project, is jammer, maar voor Wilde Ganzen geen aanleiding om dit dossier te heropenen. Dit verandert slechts als u concrete aanwijzingen voor malversaties of een slechte behandeling van de kinderen zou hebben.”*

HOOFDSTUK 5 - OPENHEID

Vele gevers hebben St. Martinus, Holanda/Brasil en Wilde Ganzen gesteund met kleine bijdragen die aan dit project zijn besteed. Hoe informeren de organisaties hun donateurs over de besteding van het geld?

St. Martinus: onwetende donateurs

In 1999 besteedt St. Martinus één pagina van hun nieuwsbrief aan een beschrijving van de aankoop van het opvanghuis. Hierin wordt een vraagprijs van het pand genoemd van \$ 75.000. In de kop van het artikel staat dat St. Martinus samen met Pequeno de aankoop steunt en meehelpt bij het zoeken van nog enkele grote sponsors.

Een tweede bericht over het project verschijnt in de nieuwsbrief van mei 2000. Het betreft een korte beschrijving van het project waarbij wordt uitgelegd dat na de aankoop de bestaande gebouwen al met man en macht zijn verbouwd en opgeknapt. Ook staat in het artikel dat er reeds volop activiteiten plaatsvinden onder leiding van enkele zeer enthousiaste medewerkers. Onder het artikel staat een korte paragraaf, waarin wordt uitgelegd dat er nog een huis moet worden gebouwd om alle kinderen een fatsoenlijk onderdak te kunnen verschaffen. Verder vermeldt het nieuwsbericht dat Roberto dos Santos hiervoor wederom een beroep op St. Martinus heeft gedaan en dat ze door samenwerking in staat zijn om, als relatief kleine stichtingen, een groot project te steunen. *“Bovendien heeft onze samenwerking nu al opgeleverd dat de tv-actie Wilde Ganzen ook een bijdrage wil betalen.”* Het artikel eindigt met: *“In Brazilië kan daarom de schop de grond in.”* En als extra inzet: *“Sint Martinus zoekt sympathisanten voor dit project.”*

Het laatste bladvullende bericht met de kop *“Paty, de hemel voor de kinderen”*, verschijnt in de nieuwsbrief in de zomer van 2001 en luidt als volgt: *“Honderd kilometer van Rio ligt het stadje Paty do Alfêres waar de Braziliaanse stichting São Vicente de Paulo een sítio heeft gekocht om weeskinderen en kinderen uit heel arme families op te vangen. Dat project is mogelijk gemaakt dankzij financiële steun van de stichting Sint Martinus, de stichting Pequeno en de stichting Holanda Brasil. De tv-actie Wilde Ganzen deed ook een flinke duit in het zakje. De weeskinderen worden hier opgevangen, begeleid en leren er een vak. De tieners van het project werken al mee op de landerijen.”* Deze uiterst ‘diplomatieke’ tekst wordt opgevuld met vier grote foto’s.

In oktober 2004 meldt de website van St. Martinus het volgende: *“Samen met enkele bevriende Nederlandse stichtingen steunt Sint Martinus ook een weeskinderen project in het Braziliaanse stadje Paty do Alfêres.”* Verder is op de website geen informatie te vinden over dit project.

Opvallend is dat St. Martinus met geen woord rept over perikelen als het gesjoemel met de begroting van de verbouwing, de slechte communicatie door ASVP, het zich terugtrekken van de coördinator Roberto, de misleiding over de uiteindelijke verbouwing en de discussie onder de Nederlandse partners. Voor de achterban van St. Martinus blijft het ware verhaal verborgen.

St. Martinus schrijft in haar nieuwsbrief van kerst 2003 dat de stichting is doorgelicht door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF), dat zij aan de strenge eisen voldoet, waardoor zij een verklaring van geen bezwaar voor goede doelen heeft gekregen.

Ook op de voorpagina's van de nieuwsbrieven van april 2003 en augustus 2004 wordt het CBF-logo afgedrukt. In november 2004 staat op de website van St. Martinus nog steeds de volgende zin: *“Als u onze stichting – erkend goede doelen stichting via CBF- een gift geeft...”*

Vanaf maart 2004 heeft het CBF echter geen keurmerk aan St. Martinus meer verleend. Dit niet-geautoriseerde gebruik van het keurmerk was reden voor het CBF St. Martinus om uitleg te vragen.

Holanda/Brasil: 100% zekerheid

Holanda/Brasil heeft geen website. In het jaarverslag van 2000 meldt Holanda/Brasil het volgende: *“Kinderopvang São Vicente de Paulo te Paty do Alferes – RJ f9.000,-. Verbouwing van een opvanghuis voor ex-straatkinderen, weeskinderen en uit-huisgeplaatsten in een rustige omgeving in de nabijheid van Rio de Janeiro. Daarnaast werd aan dit project voor in totaal f 28.000,- bijgedragen door de stichtingen Sint Martinus en Pequeno en voor US\$ 12.500,- door stichting Wilde Ganzen.”*

Holanda/Brasil besteedt uitgebreid aandacht aan de noodzaak om bij fondsenwerving meer prioriteit te geven aan bewustwording in plaats van de vaak harde concurrentie aan te gaan. Ook verklaart Holanda/Brasil in zijn jaarverslag 2000 dat de donateur van de stichting er op kan rekenen dat een bijdrage uiteindelijk voor 100% bij de projecten in Brazilië terecht komt.

Wilde Ganzen: alleen eigen projecten

Op de website van Wilde Ganzen is niets over dit project terug te vinden. In het jaarverslag van 2002 van Wilde Ganzen (het jaar van de afsluiting en goedkeuring van het verslag van Pequeno) wordt geen enkel project met naam en toenaam genoemd.

De website van de Donateursvereniging - www.geefwijzer.nl - presenteert Wilde Ganzen als een organisatie die fondsen werft voor eigen projecten en waarvan de verhouding eigen projecten t.o.v. projecten derden wordt weergegeven met 100%:0%. Dit geeft de indruk dat Wilde Ganzen alleen eigen projecten onder beheer heeft. Uit de gang van zaken rond het Braziliaanse opvanghuis blijkt dat Wilde Ganzen wel projecten van derden financiert. Ook de verantwoordelijkheid voor een juiste en goede verslaglegging wordt in dit geval geheel aan de partners overgelaten.

Op de website van Wilde Ganzen wordt in november 2004 over het CBF-keurmerk de volgende informatie gepubliceerd: *“We hebben het sinds december 2001. Het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) vindt dus dat Wilde Ganzen verantwoord omgaat met het door u geschonken geld. Alle houders van het CBF-keurmerk houden zich aan dezelfde keurmerkgeregels voor bestuur, beleid, fondsenwerving, bestedingen en verslaggeving.”*

HOOFDSTUK 6 – GELEERDE LESSEN

Uit de gang van zaken bij dit project blijkt dat het van het grootste belang is om pas over te gaan tot steun aan een project na grondige bestudering van de situatie ter plaatse. Het dilemma is echter dat een relatie met een betrouwbare lokale partnerorganisatie de tijd nodig heeft om te groeien. Om zo'n relatie op te bouwen is het nodig om samen aan projecten te werken.

Achteraf kunnen we zeggen dat we te veel vertrouwen hadden in onze bemiddelaar, Roberto dos Santos. Wij hebben ons over laten halen tot aankoop van het nieuwe onderkomen zonder vooraf het huis met het terrein te hebben bezocht. Achteraf gezien is vanaf dat moment al te weinig informatie over de staat van het huis aan ons verstrekt. De onderhandelingen begonnen namelijk met de gewenste aankoop van een ander huis, dat wij wel meerdere malen hadden bezocht en waarvan wij een goede indruk hadden. De plotselinge verandering van locatie, en de tijdsdruk die ontstond omdat de jongens moesten verhuizen, heeft onze beslissing versneld.

De wijze waarop Holanda/Brasil en St. Martinus het project afsloten en de wijze waarop ze daarover aan Wilde Ganzen hebben gerapporteerd, geeft aan hoe afhankelijk deze 'kleine schakels' in het spel zijn van hun 'grote broer'. Ook het feit dat de drie betrokken organisaties hun donateurs niet openlijk hebben geïnformeerd over de gang van zaken, toont aan dat zij teleurstellende projectresultaten achterhouden door het gehele project verder te verzwijgen. Daarmee bewaken ze hun goede naam. Dit betekent dat zij als fondsenwervers dusdanig afhankelijk zijn van het zogenaamde vertrouwen van het gevende publiek - dat vaak wil dat elke cent van hun gift goed terecht komt - dat zij daardoor genoodzaakt zijn alleen de gunstige resultaten weer te geven of de gebeurtenissen positiever te kleuren. Dat bevestigt het publiek weer in zijn idee dat er niets aan de strijkstok blijft hangen.

Er moet een betere communicatie op gang komen, waarbij fondsenwervers uitleg geven over de kosten die professionalisering van de controle op bestedingen aan projecten nu eenmaal met zich meebrengt. Het publiek moet zich realiseren dat de hoge eisen die het aan goede doelen stelt onhaalbaar zijn en tot misstanden leiden, als het slechts minimale overheadkosten accepteert.

Wilde Ganzen gaat volledig af op de informatie van de Nederlandse aanvragers, veelal kleine stichtingen of verenigingen. Aangezien Wilde Ganzen in het geval van het opvanghuis zowel aan de Nederlandse kant als aan de kant van de ontvangende partij een identieke brief schrijft waarin ze haar besluit tot deelname mededeelt, betekent dit dat zij beide partijen volledig verantwoordelijk stelt. Opvallend is echter dat de woordvoerder van de Wilde Ganzen tijdens het telefoongesprek met stelligheid zei dat de lokale uitvoerende organisatie altijd de eindverantwoordelijkheid heeft. Dit scheidt onduidelijkheid. Hieruit kan worden opgemaakt dat Wilde Ganzen niets doet om zich in de problemen van een project te verdiepen. Integendeel, uit de handelwijze binnen dit project bleek dat Wilde Ganzen erg gemakkelijk bereid was het dossier zonder enige verdere opheldering af te sluiten. Wilde Ganzen heeft nauwelijks tot geen contact met het betreffende project en de ontvangende organisatie. Ze voert dus geen controle op de bestedingen uit.

Wilde Ganzen legt grote druk op de Nederlandse partijen om het project te doen slagen. Dat blijkt uit de volgende zinnen in betreffende brief: *“Al onze giften zijn bestemd voor een specifiek doel, in uw geval de verbouwing van het kindertehuis in Paty do Alfêres. U kunt onze gift alleen voor dit doel gebruiken.”* En: *“Al meer dan 40 jaar zijn wij erin geslaagd talloze mensen en instanties te helpen. Slechts zelden mislukten hun projecten. Daardoor*

kreeg ook het Nederlandse publiek een steeds groter vertrouwen in de capaciteiten van mensen zoals u. Wij rekenen erop dat de berichten die wij over uw project tegemoet mogen zien, dit vertrouwen nog verder zullen versterken.” Hiermee houdt Wilde Ganzen zichzelf buiten schot bij problemen.

Zowel Holanda/Brasil als St. Martinus hebben meerdere malen benadrukt een goede relatie met Wilde Ganzen te hebben en deze te willen behouden, vermoedelijk omdat zij in de toekomst meer aanvragen bij Wilde Ganzen willen doen. Beide stichtingen zijn er om deze reden vermoedelijk zo op gespist een diplomatiek en zo positief mogelijk eindoordeel aan Wilde Ganzen te geven over het verloop van dit project. Uiteindelijk was dit niet nodig. Wilde Ganzen legt de verantwoordelijkheid immers geheel bij ASVP en plaatst deze, na beoordeling van het verslag, zelfs op een zwarte lijst. Opmerkelijk is dat ASVP hiervan niet op de hoogte is gesteld. Aangezien andere partijen geen inzage in deze zwarte lijst hebben, heeft deze lijst geen impact en is het effect ervan dus te verwaarlozen.

Nadat Wilde Ganzen deze kritische beoordeling van het project aan St. Martinus, Holanda/Brasil en Pequeno heeft meegedeeld, hebben wij daarover niets meer van St. Martinus en Holanda/Brasil gehoord.

Ten slotte blijkt dat de discussie die wij graag hadden willen voeren, hoogstwaarschijnlijk anders had uitgepakt dan waar St. Martinus en Holanda/Brasil bang voor leken (namelijk dat zij in de toekomst nooit meer bij Wilde Ganzen zou kunnen aankloppen als het project in Paty te negatief was beschreven). Het meningsverschil tussen enerzijds St. Martinus en Holanda/Brasil en anderzijds Pequeno was gezien de reactie van Wilde Ganzen helemaal niet nodig geweest.

Het vreemde is dat Wilde Ganzen, zonder zich bewust te zijn van haar machtspositie, een cruciale rol heeft gespeeld in dit conflict. Zij heeft het gevoerde telefoongesprek met Pequeno opgevat als een vorm van controle en heeft de aanvrager, Holanda/Brasil, direct om opheldering gevraagd over het mogelijk ‘gestolen’ geld. Daardoor heeft Wilde Ganzen olie op het vuur gegooid. Wilde Ganzen heeft niet begrepen dat Holanda/Brasil en St. Martinus hierdoor nog meer hun best gingen doen het project zo ‘goed’ mogelijk af te sluiten. Omdat beide stichtingen hun gezicht moesten redden, hebben ze Pequeno abrupt losgekoppeld. Ook Wilde Ganzen beweert naar de buitenwereld toe dat ‘negatieve’ ervaringen bijna niet voorkomen, terwijl zij door haar systeem van aanvragen in de hand werkt dat de partner zo positief mogelijk rapporteert. Door deze werkwijze ontstaat een hiërarchische structuur, die tot gevolg heeft dat de waarheid over een project waarschijnlijk zelden naar boven zal komen.

Wilde Ganzen geeft in haar laatste brief aan dat zij het dossier pas weer opent als Pequeno concrete aanwijzingen voor malversaties of een slechte behandeling van de kinderen heeft. Wij beschouwen het feit dat de aannemer uitbetaald en “verdwenen” is voordat hij zijn opdracht had voltooid, als malversatie. Deze houding onderstreept nogmaals dat Wilde Ganzen de controle op ‘haar’ projecten aan anderen overlaat en dat Wilde Ganzen dus voornamelijk een wervende organisatie is.

Wilde Ganzen heeft 1079 projectaanvragen gekregen in 2002, waarvan er 317 zijn gehonoreerd. Pas in 2002 werd bij de Wilde Ganzen een professionele projectenafdeling gestart, terwijl het budget in 2002 de € 11 miljoen overschreed. Nu zijn er in totaal 16 werknemers in dienst. Dit kan alleen maar als men al het werk door kleine stichtingen en verenigingen laat doen, die op hun beurt vaak geen tijd hebben alles grondig te controleren.

Deze analyse maakt duidelijk hoeveel werk één project vraagt, zeker als je enig inzicht wilt krijgen in de complexiteit ervan. Als je projecten op een oppervlakkige manier steunt,

evalueert en zo snel mogelijk afsluit, is het niet moeilijk om te pronken met een lange lijst van 'geslaagde' projecten.

Een ander punt is dat zowel Holanda/Brasil, St. Martinus als Wilde Ganzen in hun wervingscampagne naar voren brengen dat de gever er zeker van kan zijn dat het overgrote deel van de schenking rechtstreeks naar het project gaat. Op zichzelf hoeft dit niet als een onwaarheid gezien te worden, alleen wordt er niet bij vermeld of het project het geld juist besteedt. Kleinere stichtingen als Holanda/Brasil en St. Martinus zeggen al het werk als vrijwilligers te verrichten, als een bewijs voor de 100% besteding. Uit onze analyse blijkt dat juist het feit dat men alleen werkt met vrijwilligers, betekent dat alle aandacht uitgaat naar het werven van fondsen en er te weinig tijd en energie overblijft voor controle. Daarentegen wordt in dit project wel onevenredig veel tijd besteed aan het verdedigen van de eigen goede naam.